

Handläggning Göran Carlsson
Direkttelefon 0520-49 79 62
Epost goran.ksf.carlsson@trollhattan.se
Datum 2015-11-05
Diariernr KS 2015/00652

Västra Götalandsregionen
Kollektivtrafiknämnden
Box 1031
405 22 Göteborg

Upphärad och regionens tågstrategi för att uppnå ”Pågatågseffekten”

Inledning

Kollektivtrafiknämnden i Västra Götalandsregionen har fått i uppdrag att, i dialog med kommunerna och Västtrafik AB, komplettera regionens tågstrategi för att uppnå ”Pågatågseffekten” i Västra Götaland. Det är en angelägen fråga för oss och för andra kommuner med orter utmed järnvägsstråken. Vi ser fram emot denna utredning och är givetvis beredda att delta i dialogen och bidra med de uppgifter och underlag som är viktiga för projektet.

Som en del i detta vill vi, inför utredningens start, här lämna vår syn på frågeställningen, i synnerhet utifrån situationen för orten Upphärad med omland.

Motiv för tåghållplats i Upphärad

Allmänt ser vi ett antal fördelar med att etablera tåghållplatser även i mindre orter. Tåghållplats gör orten och området mer attraktivt genom möjligheten att kombinera värden av att bo eller arbeta nära både stad och land. Detta innebär en chans till tillväxt och utveckling i ett område som annars riskerar fortsatt befolkningsminskning med dess följdverkningar, såsom minskat underlag för service. Verksamheter i orten och dess närhet får dessutom ökad tillgänglighet till arbetskraft och kunder.

Ytterligare fördelar har med miljö och hållbarhet att göra: Bilresor ersätts med tågresor. Människor i storstadsområdet får möjlighet att bo till lägre kostnad utan att behöva byta jobb. De sociala värden och livsstilsvärden som ett boende i mindre orter och på landsbygd innebär för många människor kan förverkligas. Med minskat bilberoende stärks dessutom jämställdheten, möjligheterna att nå olika samhällsfunktioner och andra målpunkter ökar för de hushåll och hushållsmedlemmar som saknar tillgång till bil.

Genom att kombinera tåghållplatsen med kollektiva förbindelser från omlandet kan en bytespunkt med ett större upptagningsområde bildas som ökar både användningen av tåghållplatsen och effekten av densamma.

Om vi tillämpar ovanstående på Upphärad kan konstateras att en tåghållplats där skulle göra mycket stor skillnad. Upphärad ligger mitt i ett prioriterat kollektivtrafikstråk men kan inte dra nytta av detta.

Idag är restiden med kollektivtrafik minst 43 minuter från Upphärad till Trollhättans resecentrum. En resa till Göteborg tar i arbetstidslägen oftast mer än 1,5 timme trots den numera snabbare tågtrafiken. Detta är i allmänhet ingen acceptabel pendlingstid vilket innebär att invånarna där inte når Göteborgs arbetsmarknad utan bil. En tydlig bild av detta är kartan på sid 17 i Västra Götalandsregionens tillgänglighetsatlas. Med en tåghållplats hade restiden med tåg varit 30 minuter till Göteborg och 10 respektive 20 minuter till Trollhättan och Vänersborg. Avståndet till en "konkurrerande" motorväg är stort vilket ökar sannolikheten för att en tåghållplats skall bli väl använd.

Upphärad är ingen stor ort i sig, ca 600 invånare. Där finns dock ett stort omland och en betydligt större ort, Sjuntorp med ca 2 000 invånare, ca 6,5 km vägvstånd från planerat läge för tåghållplats. Förmodligen kommer de flesta resenärer från Sjuntorp som skall mot Göteborg välja att byta till tåg i Upphärad. Ca 4 000 personer bor redan inom en mils vägvstånd från Upphärad. Som framgår nedan håller Trollhättans Stad på att ta fram ett detaljplaneprogram som syftar till att säkra en viktig vision och planberedskap för fler bostäder och verksamheter i Upphärad.

Trollhättans Stads planeringsarbete för Upphärad

Genom åren har Trollhättans kommun/Trollhättans Stad på olika sätt arbetat för en tåghållplats och bland annat visat att vi i vår fysiska och ekonomiska planering är beredda att bidra med vår del. Redan i översiktsplanen för Upphärads tätort 1998 anvisades lägen för tåghållplats. Läget bevakades i samband med Banverkets/Trafikverkets planering och byggande av dubbelspåret.

Trollhättans Stad arbetar aktivt för att möjliggöra såväl en etablering av hållplats i Upphärad som en utbyggnad av orten. År 2011 lät vi utreda de fysiska och ekonomiska förutsättningarna för en tåghållplats med tillhörande funktioner såsom p-platser, anslutningar, bussuppställning och gångbro. Staden har också införskaffat mark för anläggningen.

En viktig förutsättning i den kommunomfattande översiktsplanen, som antogs 2014, är att tillväxten ska gynna hela kommunen. Det ger förutsättningar för en god boendemiljö, en levande landsbygd samt skötsel och vård av jord- och skogsbrukslandskapet. Detta är inte endast en landsbygdsfråga utan en angelägenhet för hela kommunens utveckling. Målet är att landsbygden och småtätorterna ska växa proportionerligt i förhållande till centralorten till år 2030, vilket innebär ca 2000 fler boende på landsbygden och i småtätorterna än idag. Ny

bebyggelse skall framförallt koncentreras till befintliga tätorter där Sjuntorp och Upphärad har potential att växa kraftigt. För Upphärads del förutsätter detta en tåghållplats. I samband med översiktsplanearbetet gjordes också utredningar för att visa hur Upphärad skulle kunna växa och samtidigt tillvarata de kvaliteter som samhället har.

För närvarande pågår arbetet med att ta fram ett detaljplaneprogram där ytterligare fördjupad planering av Upphärad sker. Planeringen skall svara upp mot det ökade intresse till bosättning och etablering som ett positivt beslut om tåghållplats förväntas medföra. Detaljplaneprogrammet ska skapa förutsättningar för en variation av bostadsmöjligheter, samt skapa kopplingar mellan tåghållplatsen och ortens centrum. Därigenom förbereds och möjliggörs ytterligare tillväxt av samhället och underlaget för tåghållplats ökas. I detaljplaneprogrammet räknar Trollhättans Stad med 400-1400 nya Upphäradsbor.

Forskningsprojektet om stationers roll för mindre orters utveckling

Trollhättans Stad deltar som bekant i ett pågående forskningsprojekt om små orters, och dess omlands, förutsättningar att utvecklas genom att man har eller får tågstation. Ett antal orter studeras. Upphärad med Sjuntorp ingår som exempel på orter utan tåghållplats. Projektet, som leds av Västra Götalandsregionen, syftar till att få gemensam kunskap i dessa frågor. Vi förutsätter att resultatet av projektet blir en viktig del av underlaget för "Pågatågsutredningen".

Vi har även med intresse deltagit i andra projekt inom ramen för "Urbana Stationssamhällen" med anknytning till ämnesområdet för att öka kunskaper och kontaktnät i syftet att få en så bra planering som möjligt.

Upphärad i infrastrukturplaneringen 2018-2029

Ett mål för oss är att tåghållplats i Upphärad ska finnas med i den regionala infrastrukturplan som beräknas beslutas 2018, och således kunna bli verklighet så snart som möjligt inom planperioden. Som vi inledningsvis antydde är vi mycket intresserade av att i samråd med VGR och övriga aktörer delta i fördjupad utredning av Upphärads förutsättningar, inom ramen för "Pågatågsutredningen" och i andra sammanhang.

Övrigt om orten och dess förutsättningar

Upphärad med omnejd har betydande kvaliteter som bostadsort givet snabba järnvägsförbindelser till Göteborg och Trollhättan. För detta talar ett rikt föreningsliv och det stora intresse som invånarna visar för orten. Exempel på detta är affären som startades efter att ha varit nedlagd en tid, samt engagemanget för att Upphärad åter ska bli en stationsort. Tecken på detta är det välbesökta möte som hölls den 21 april i år med medverkan av nära 200 personer och namnlistan med skrivelse till Västra Götalandsregionen och Västtrafik.

På den gamla banvallen har Trollhättans Stad nyligen anlagt en ca 8 km lång cykelväg mellan Upphärad och Velandå. Cykelväg mellan Trollhättans tätort

och Velandå är sedan tidigare utbyggd. Det innebär att det går att trampa sig 14 km genom ett vackert landskap mellan Upphärad och Trollhättans tätort relativt snabbt. Detta har rönt mycket uppskattning.

Vi gläds åt att ortens storlek i sig inte längre är ett kriterium för att avgöra om tåget skall göra uppehåll där. Planeringen av tågens stoppbild ska inte konservera en befintlig Ortsstruktur utan ge möjlighet för orter att utvecklas, så som skedde när järnvägarna först byggdes ut. Ett tågstopp i Upphärad ska därför ses som en framtida knutpunkt för hållbara transporter på landsbygden som skulle kunna serva minst 4 400 invånare. Även mindre orter som är belägna utmed en järnväg ska så långt möjligt kunna dra nytta av denna. Västra Götalandsregionen bör i sitt strategi- och målbildsarbete tydligare väga in hur viktig tågtrafiken kan vara för landsbygdens utveckling.

Paul Åkerlund
Kommunstyrelsens ordförande